

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

ПРАБЛЕМА быцця мяса, якая паўстае пры падрыхтоўцы аб'ёмах яго вытворчасці, прымушае больш пільна ўважліва паглядзець на праблему эканомікі і іхніх вынікаў з яго. Да гэтай праблемы не маюць адносіны ні ўзровень сацыяльнага развіцця, ні разрыў гаспадарчых сувязей, ні лібералізацыя цэн ва ўмовах магналізму вытворчасці. Тут нікуды не адыходзіць ад пытання: якой цаной выраблена? І не толькі мяса, але і абжог, трактары, паліва і г. д.

Калі старыні адказваюць апавізі, што калгасы-саўгасы выраблялі на душу насельніцтва мяса, абжог, бульбу і іншыя прадукты больш або столькі ж, колькі ў Беларусі аб Галандыі, што фермеры больш гэтай прадукцыі не выраблялі — тут лямпае рашэнне. Але яны забываюць пры гэтым, што на аднаго механізатара ў расійскай прыпадае адзін управалец, што трактар служыць у два разы менш, што на цэнтнер прыватнага расходуцца канцэнтраванай кармоў у два разы больш і г. д. Увогуле забываюць, што ў іх зазастае грамадскай прашы на адзінку канцэнтраванага прадукту амаль на парадок ніжэйшы, чым у нас.

Будзем справядлівыя — і ў іных галінах становіцца не лепш. Напрыклад, на абслугоўванне цэлы энергетычны сектар у 2—3 разы больш. У іх з'явілася вытворчасць сістэмы з нізкай эфектыўнасцю, часам бліжэй да нуля прадукцыйнасцю.

Неэфектыўнасць эканамічнай сістэмы, якая базіруецца на грамадскай уласнасці, пакрылася доўгімі гадамі даходамі ад экспарту прыродных рэсурсаў, накіраваным зносу фонду, неэфектыўнасцю сацыяльнай інфраструктуры, даўгавымі паказаннямі, даўгавымі будучымі паказаннямі. Але ўжо не-іхні, напрыклад, у прыроды зніжэнні і даходах бялізны. Сацыялісты эканоміі пакрылі больш, чым і мы, і яны лямпае хутчэй ідзе да краху за кошт паскарэння прадукцыі фонду. Таму класічная схема інфляцыйнай падтрымкі эканоміі ў нас не спрацоўвае.

Збыццям вытворчых магчымасцей выязе да перабудовы структуры спажывання. Немагчыма цярпець ужо не мяса ў рэальнай колькасці і адначасова і мяса цалком у дамах, як і мяса, абжог, бульбу. Таксама па-ранейшаму на паверхню новай сітуацыі выступае або ў неахвотнай трышці (у выпадку свабодных цэн), або ва ўсеагульным дэфіцыце.

Дзякуючы не дадзена. Спінненне падзення вытворчасці ў энергетыцы ў Расіі калявацца да 2000 года, а ўвоз нафты з Кувейта, напрыклад, азначае чыну аднаго літра бензину ў 70—100 рублёў, адной кілават-гадзіны электраэнергіі ў 20—30 рублёў (пры сённяшнім даходзе). У бліжэйшыя 5—10 гадоў вылікі рэсурсаў трэба зраўнаважыць на ліквідацыю накопленых папярэдніх паказанняў і перадавання, замест таго каб выкарыстаць дэялі павелічэння выпуску канцэнтраванага прадукту. Раслімачы гэты характэрны прыклад. У Мінску каля 1400 км чыпеластак. Іх 150 км у аварыйным стане. Тымі рэканструкцыі аварыйных сетак такіх, што іх пераключэнне зойме 10—15 гадзін. За гэты час у пацярпелым могуць ператварыцца астатнія 1300

км. Аналагічная сітуацыя наспявае не толькі ў камунальнай гаспадарцы, але і ў многіх галінах вытворчасці. А рэсурсаў на рэканструкцыю няма. Што з гэтага вынікае, чытач можа ўявіць сам.

Агульным крыніс аджымішай сістэмы для Беларусі пагражае іх зорам акалічнасцей. Перш за ўсё, адбываецца змяненне балансу ўвогу-ывазаў не на карысць рэспублікі. Падкорка ў размерам 2,5 мільярда долараў у год за кошт Расіі ў форме амаль дармавай сыравіны — закаркавацца. Сёлетня гэты працэс быў згладжаны спажываннем нацыянальнага даходу Расіі шляхам крэдытнай эмсіі Нацыянальным банкам «намаляваным» рублёў. Але і гэты канал падсілкоў-

у крызіс несплачальнасці, то ў зрыме паставяць з іх рас публіцы, то ў несплачальнасці ўласных міністраў або мясцовых улад і г. д. Таму пры чарговым зруку рэабілітацыі чарговыя заявы пра прыкметы стабілізацыі эканомікі.

У адпаведнасці са сваім разуменнем сітуацыі ўрад прымае пэўныя захады. Як толькі намясцілася аднаўленне знешніх умоў для з'яўлення да цэнтрылізаванага планавання ўнутры рэспублікі (перамога кансерватыўнага крыла ў Расіі, кампраміс паміж галіновай і тэрытарыяльнай бюракратыяй, даступнасць у Мінску на кантрэсе прамысловасці і прадпрыемстваў, і інш.), на Прэзідыуме Саўміна РБ (у верасні) быў аб'яўлены новы курс, скіраваны на ўз-

неразуменнем сітуацыі можна растлумачыць выказванні прапагандаў БНФ, што неабходна ўмовай эканамічнага ўздыму з'яўляецца пачуццё адзінаства нацыі. Тэзіс вельмі сумнішны. Але галоўнае ў тым, што на духоўнае адраджэнне патрабуюцца дзесяцігоддзі, а лік ідзе літаральна на месяцы.

У іных партыях няма эканамічных праграм. Яны робяць толькі асобныя прапановы, якія нічога не мяняюць і нічога не дапамагаюць. Напрыклад, аб'яўлена дэмакратычная партыя Беларусі прапануе стварыць свабодную эканамічную зону ў раёне Аэрапорта-2, аб чым паведамлялі сродкі масавай інфармацыі. Рэкорд прапагандыскай шумікі паставіла Партыя народнай згоды. Тры дні ў прамым эфіры на тэлебачанні прапагандавалася ідэя прыватнасці часткі чыстага прыбытку прадпрыемстваў іх калектывамі. Ды нічога не зменіла ў сістэме (хіба што трынаццаць зарплата будзе аздавацца ў форме дымідаў), затое адпавядае «новому курсу» ўрада на рэстаўрацыю старой сістэмы.

Сялянская партыя выступае за стварэнне таварных фермерскіх гаспадарак, за права прыватнай уласнасці на зямлю. Але якімі б ні былі асобныя прапановы, добрыя або дрэнныя, яны пагодзілі не робіць. У напярэдадні гады ў Польшчы, напрыклад, 87 працэнтаў сельгасгаспадарства знаходзілася ў прыватнай уласнасці, але пры наяўнасці «камандных вышыняў» у руках дзяржавы (чыны на прадукцыю і тэхніку, дзяржаўнае забеспячэння і закупак, абмежаванні на рынкі гаспадарак і г. д.) прыватная ўласнасць сваіх пераваг не паказала. Таму маючы адыцця спрэчкі ў ВС рэспублікі па практыцы Закона «А права прыватнай уласнасці на зямлю» практычна азначаюць марнаванне часу.

Патрэбны сістэмныя змяненні ў эканоміцы, адзаконнасці той сур'ёзнай сітуацыі, якая складваецца ў рэспубліцы. Патрэбна стратэгія жыцця. У нас яшчэ застаецца адзін рэзерв — эфектыўнае выкарыстанне рэсурсаў. Для гэтага не ўжо пачаць перапрацоўваць і да рэактэраў тэхналогія вытворчасці. Для гэтага неабходна творчасць мас. «Новым» курсам урада — назад да планавання — будучы толькі падаўлены тым парасткі іншымі зніжэнняў, якіх з'явіліся ўжо.

Рух за дэмакратычнымі рэформамі ў Беларусі (РДРБ) выступае за рух не назад, а наперад, за пераход да цывільнага рынку. Але не будзе таго рынку і руху да дабрабыту, пакуль дзяржаўны чыноўнік будзе вырашаць, што купіць у Казахстане, будзе здаваць міноста ліцензіі, размяшчаць рэсурсы. Будучы толькі бізнэж-ка карупцыя гэтых чыноўнікаў, раскоша зліты і галечы мас.

Левонд ЗЛОТНИКАЎ, старшыня Руху за дэмакратычныя рэформы ў Беларусі, кандыдат эканамічных навук.

Заяву 3. Пазыяка аб тым, што, «калі мы здохнем дамагчыся новага ўраду, дык праз 5—8 гадоў не толькі станем на ногі, але дасягнем узроўню такіх краін, як Данія, Фінляндыя і г. д. Гэта не пустыя словы, я маю адпаведныя доказы» (Фінляндыя адраджэння). М. І. (1992 г.) можна расцэніць як неразуменне ім таго, што ён гаворыць. Я шмат гадоў, буду старым навуковым супрацоўнікам Інстытута эканомікі АН РБ, займаўся пэўнымі прагназаваннямі і магу сцвярджаць, што такія разлікі зра-

КАЛЕГІ

Герой гэтых фотаздымкаў не знаёмы паміж сабой. Ганна Альшэўская жыве ў Валожынскім раёне, працуе выхавальніцай дзіцячага сада, што ў вёсцы Вішнева.

Вясёлыя юнакі і дзяўчаты вучацца ў Мінскай гімназіі пры педінстытуце імя М. Горькага.

Аб'ядноўвае іх прафесія педагога. Ганна — сёлетняя выпускніца педінстытута. Гімназісты яшчэ толькі марца стаць студэнтамі гэтай ВНУ, калі з іх неаднойчы ўвайдуць сябе навукам. Міне час, і трымацца ведаў, якія яны атрымалі ў гімназіі, стануць прэспасам у інстытутаў аўдыторыі.

Яны абавязкова стануць калегамі!

Яўген ПАСЕЦКІ.

Левонд ЗЛОТНИКАЎ, старшыня Руху за дэмакратычныя рэформы ў Беларусі, кандыдат эканамічных навук.

АКТУАЛЬНА

ЦІ БУДУЦЬ У НАС ЛЕКІ?

Шмат розных пытанняў паўстае зараз перад уладамі ўсёх узроўняў. І не апошніе месца сярод іх займае праблема забеспячэння насельніцтва рэспублікі лекамі. Яна і раней была даволі вострай, а пасля распаду былога Саюза яшчэ больш абвастрылася.

Як вядома, на Захадзе фармацэўтычная прамысловасць — гэта вельмі навукова інтэнсіўная галіна, якая патрабуе ўкладання вялікіх грошавых сродкаў і значных намагаўняў навукоўцаў. Нават часам з розных краін. Напрыклад, у ШВА распаўсюджвацца новага лекавага сродку займае 10—12 гадоў і каштуе больш за 200 мільянаў долараў. Словам, навунаўсць развіццё фармацэўтычнай прамысловасці спэцыфічнае аб высокім узроўні развіцця любой краіны, яе навуковым патэнцыялам. У дадатак трэба абавязкова адзначыць, што гэта галіна вельмі прыбытковая.

На жаль, у былым Саюзе ёй не надавалася належнай увагі, гледзячы на тое, што для кіравання гэтай галінай было ўтворана спецыяльнае Міністэрства. Замест таго каб укладваць сродкі ў развіццё сваёй медыцынскай прамысловасці, дзяржава закупляла лекі за мяжой. Урэшце, за наш кошт у былых краінах сацыялістычнай садружнасці была створана вельмі добрая, нават па заходніх мерках, фармацэўтычная прамысловасць. А мы засталіся з вялікімі праблемамі. Што ж датычыць Беларусі, атрымалася так, што амаль усе навуковыя арганізацыі, якія распрацавалі новыя лекавыя сродкі, як і сама перадавая, па нашым

мерках, фармацэўтычныя прадпрыемствы, ствараліся ў Расіі і ў Украіне. Там жа былі падбудаваны амаль усе прадпрыемствы, якія выраблялі сыравіну для далейшай перапрацоўкі ў гатовыя лекавыя сродкі. Беларусі ж і ў гэтай галіне «дасталіся» прадпрыемствы, якія правяцалі на прыватнай сыравіне.

Сёння, калі гаспадарчыя сувязі абарваныя, гэтыя прадпрыемствы ўжо не атрымліваюць ад былых пастаўшчыкоў патрэбнай колькасці сыравіны. Такім чынам, не толькі памяншыліся паставы лекаў у Беларусь, але і памяншыліся ўласныя вытворчасці. Няма і дастатковай колькасці цвёрдых валют, каб набыць патрэбныя лекі за мяжой, хоць урад і прыкладае значныя намагаўня для вырашэння гэтага пытання.

Карпіна былым быў змочына. І ўсё ж у Беларусі ўсё даволі значна пачынае і ўсё ўмоўна для таго, каб мець сучасную фармацэўтычную прамысловасць.

Найперш, маюцца добрыя падрыхтаваныя навуковыя кадры. Сёння распаўсюджвацца новых лекавых сродкаў выконваюць у навуковых установах Акадэміі навук, у вышэйшых навуковых установах медыцынскага профілю і іншых.

Можна адзначыць, што ў Беларусі даволі хуткімі тэмпамі развіваецца і такая крыніца лекавай сыравіны, як біятэхналагічныя сістэмы, з удзелам якой навукоўцы маюць магчымасць атрымліваць рыбнакормальную кіслату і перапрацоўваць яе далей у шэраг вельмі патрэбных лекаў, напрыклад, АТФ. У рэспубліцы няма толькі вытворчасці сыравіны для лекаў на аснове працэсу арганічнага сінтэзу. Але можна зацікавіць

нашы хімічныя прадпрыемствы, каб яны стварылі ў сабе невялікі аддзяленне вытворчасці.

Зараз патрабуюцца звыш тысяч назваў лекаў, а вырабляецца ў рэспубліцы толькі каля ста. З гэтых амаль трох тысяч назваў лекі патрабуюцца ў рознай колькасці. Малая колькасць можна закупіць за межамі. Што ж датычыць лекаў, патрэбных у вялікай колькасці, іх трэба вырабляць у Беларусі. Пытанне ў часе асацыяцыі вытворчасці, у гатовнасці да таго, каб выраблялі якасныя лекі, канкурэнтаздольныя не толькі ў Беларусі, але і за мяжой. Ці гатовы?

На жаль, не. У заходніх краінах існуючы аднолькавы і даволі жорсткія патрабаванні да дзейнасці фармацэўтычных прадпрыемстваў. Усе яны павінны мець сучаснае абсталяванне, стрымлены ўмовы тэхналагічных працэсаў, адпаведныя метады кантролю якасці сыравіны і канчатковай прадукцыі і г. д. Дык вось, гэтым патрабаванням адпавядае толькі сучаснае беларуска-німецкае прадпрыемства па вытворчасці штучнай ніркы «Фарбур» у Барысаве. Іншыя ж вытворчасці трэба «адраджаць», што запатрабуе пэўнага часу і вялікіх грошай. Значыць, станаўленне нашай фармацэўтычнай прамысловасці запячэнае надзеяй?

Але ёсць і іншы шлях. Гэта прымяненне замежных фармацэўтычных кампалі. Зараз гэты шлях кампаніі вельмі неахоўна аднаўляюцца на нашым прапанавым, бо, на іх думку, у Беларусі не вырашаны ўсе заканадаўчыя,

фінансавыя і іншыя пытанні, якія гарантывалі б ахову іх капіталаў. Але ж калі-небудзь гэтыя пытанні вырашыцца. У якім напрамку развіцця магчымыя шляхі ўзаемадзеяння?

У заходніх краінах можна купіць ужо гатовыя лекі за валюту або сярэвіну для далейшай перапрацоўкі, можна набыць ліцэнзію, што таксама каштуе нямаля грошай і зойме час. А можна і, на маю думку, трэба пайсці на стварэнне сумесных прадпрыемстваў альбо на заснаванне філіялаў замежных фірмаў у Беларусі. Але і ў гэтым выпадку абавязковымі павінны быць наступныя патрабаванні. Прадпрыемствам альбо вытворчасці павінны мець за вытворчасці сыравіны да выпуску гатовых лекавых сродкаў. І, па-другое, іх прадукцыя павінна быць канкурэнтаздольнай на замежным рынку, каб не толькі забяспечваць патрэбнасць насельніцтва рэспублікі ў леках, але і прыносіць Беларусі вярду валюту, якая будзе ўкладвацца ў далейшае развіццё фармацэўтычнай прамысловасці.

Які ўмовы патрэбны для стварэння сваёй фармацэўтычнай прамысловасці? Перш за ўсё — эканамічныя.

Цэны на лекі павінны быць такімі, каб прадпрыемствы былі зацікаўлены ў іх вытворчасці. Зараз дзяржаўнае рэгуляванне цэн на лекі ў заходніх краінах існуе толькі ў Фінляндыі. І фармэўтычная прамысловасць гэтай краіны знаходзіцца прыкладна ў такім жа стане, як і

у нас. Пакуль вытворца не будзе мець пэўныя гарантыі, што яго велькі капіталаўкладанні (а што яны вельмі вялікія, гэта адназначна) не дадуць яму лобовага прыбытку, ён не будзе ўкладваць у гэту галіну ні капейкі.

Добры штуршок развіццю фармацэўтычнай прамысловасці павінна даць імгненнае падатковае абмяжованне. Дапамог бы і льготны крэдыт пад мэтавыя прадпрыемствы.

Каб паскорыць станаўленне ачыненай фармацэўтычнай прамысловасці, патрэбна таксама канкурэнтнае асяроддзе. Напрыклад, у такой краіне з сучасна вядомай фармацэўтычнай прамысловасцю, як Швейцарыя, налічваецца каля 390 фармацэўтычных фірмаў з 30 тысячамі працуючых, 85 з гэтых фірмаў маюць свае вытворчасці. Вялікая колькасць фармацэўтычных фірмаў у Нідэрландах, дзе ў галіне працуе каля 13 тысяч чалавек. Вядома, гэта вельмі вялікая аднолькавая. Так, у Швейцарыі асноўны аб'ём вытворчасці лекаў прыпадае ўсяго на тры буйныя кампаніі. Але ж астатнія фірмы забяспечваюць увесь попит насельніцтва на любыя лекі.

Мы можам і павінны за 5—10 гадоў станаць павялічэнне ўзровень самазабеспячэння лекамі.

Віктар КАРПЕНКА, дырэктар медыка-біятэхналагічнага інстытута, г. Мінск.

Беларусь — дзяржава бурштынавая

Наша газета паведамляла ўжо аб знаходках бурштыну ў Беларусі. Пасля публікацыі ў рэдакцыю пачалі звартацца чытачы: прасілі расказаць пра гэта больш падрабязна.

У народзе існуе стойкі стэрэатып: бурштын — гэта прыбалтыка. А тут раптам Беларусь. Як аказалася, зусім не раптам. У Беларусі бурштын вядомы даўно. На рубжы XVIII—XVIII стагоддзяў яго знаходзілі пры капанні галінаў, а таксама прысяжы, гліністы, тарфяныя кар'еры пад Вукаўскім, Гродна, Мастома, у басейне ракі Гарынь, у XIX стагоддзі вядомы знаходкі пад Антопалям, Драгічын, Брэст-Літоўскім. У прымятасці, у 1834 годзе пры будаўніцтве Брэсцкай крэпасці. У пачатку нашых стагоддзяў бурштын знаходзілі ў пойме ракі Уборынь, на левабярэжжы Прыпяці.

Адкрыццё бурштынавых россыпаў на Беларусі заканамерна. Уся тэрыторыя нашай рэспублікі разам з паўночнай Украінай і большай часткай Польшчы складае так званую Балтыйска-Дніпроўскую бурштынавую прычым. Таму логічна было дапусціць, што ў Беларусі, якая знаходзіцца паміж двума рэгіёнамі, дзе адбываецца бурштын, ён таксама ёсць. За тлумачэннем мы звярнуліся да загадкага аддзела рэспубліканскіх карных выкапніў Беларускага дзяржаўнага навукова-даследчага геалагічнага прадпрыемства «Белгас» Інстытута геахіміі і геафізікі АН РБ, кандыдата геалага-мінералагічных навук Яўгена Іванавіча ПАТРУШКА.

— Дык што ж гэта такое — бурштын?

— Гаворачы сухой навуковай мовай, бурштын — гэта высокая-малекулярнае, злучэнне арганічных кіслот палімернай структуры. Агульнавядома, што бурштын — застылая смала хвойных дрэў, а менавіта аднаго віду елкі, якая даўно знікла на планеце. Жывёла сучаснай елкі прыгодная толькі на каніфольны ладан. А каля 65 мільянаў гадоў назваў бурштынавая елка была шырока распаўсюджана на тэрыторыі цяперашняй Беларусі. Аднак тут не заўсёды была суша. Праходзіла і знікала мора. У эпоху пахаладання на нашай зямлі прайшоў самы магутны ў Еўропе дніпроўскі ляднік, які глыбока «збараў» глебу і вывярнуў бурштынавыя слаі на паверхню. Асноўную працу па ўстаўленні бурштынавых россыпаў у канвалі старадаўняй рэкі. Трэба сказаць, што з-за сваёй нізкай шчыльнасці бурштын валодае незвычайнай плавучасцю. Дзякуючы гэтай якасці ён у тоўшчы рачной вады можа пераносіцца без асаблівага ўрону для сябе на вялікую адлегласць і асядаць толькі ў стагналых і павольных водах рэчываў, затокаў, азёр. У гэтых месцах знаходзіцца гэты даўно знікшы «пастак» бурштын і закляючацца складанасці яго пошуку. Асабліва ў прамысловым аб'ёме.

— Што маюць на ўвазе, гаворачы аб якасці бурштыну? І ці можна гаварыць пра беларускі бурштын не толькі ў геаграфічна пункту гледжання?

— Так, — можна. Беларускі бурштын мае свае асаблівасці. Гаворачы пра якасць бурштыну, маюць на ўвазе афарбоўку і ступень прызматычнасці. Аб афарбоўцы гаварыць цяжка, таму што перадаць словамі ўсё багатае каларовай гамы ад жоўтага да карычневага практычна немагчыма. Бурштын справядліва называюць сонечным каменем. Што датычыць прызматычнасці, то ў сваё бурштын мае каваліцы па 5 разнавіднасці: ад прызматычнага і злёгку мутнаватага да зусім перспрэчывага. Часты бурштын сустракаецца рэдка, іншы раз усе гэтыя разнавіднасці прысутнічаюць у адным буйным кавалку адначасова. А беларускі бурштын вельмі выдатна адрозніваецца ад таго ж прыбалтыйскага менавіта сваёй аднароднасцю, дакладнай прыналежнасцю асобных кавалкаў да канкрэтнай разнавіднасці. Таму ён больш зручны і эканамічны пры тэхнічнай апрацоўцы. Па сваёму складу наш бурштын бліжэй да прыбалтыйскага, але ў адрозненне ад яго больш шчыльны, што таксама з'яўляецца дадатнай якасцю. Напрыклад, прыбалтыйскі бурштын не вытрымлівае гравіроўкі — аплывае, а з нашым можна рэзаць не толькі італіі і камай, але і статуэткамі.

— Ювельніцы вырабы з бурштыну карыстацца вялікай папулярнасцю. Але нязручна адзіная галіна яго прымянення?

— Не толькі не адзіная, але і не галоўная. Бурштын выкарыстоўваецца яшчэ і як каштоўная тэхнічная сыравіна. Кавалкі высокакачэснага бурштыну размерам больш за 3,5 см ідуць у ювельную вытворчасць для вырабы розных апрацоўванняў, пано, супінат. Усюды ён выкарыстоўваецца пакой. Асабліва буйны, унікальны бурштын прынята называць калекцыйным. За рубжом на аукцыёнах за яго плацяць тысячы долараў і мільяны. Ва ўсіх сталіцах Еўропы ёсць музеі бурштыну, а ў СНД толькі ў Калінінградзе. За рэдкасць і своеасаблівае высокае ацэнкі бурштын з'яўляе-благітнага адвешня, а таксама пейзажна, у якім пры наяўнасці ўзбуджэння можна ўбачыць розныя малюны, створаныя ўключэннямі мінеральных і арганічных вяржанняў. Дарэчы, адходы ювельнай прамысловасці і драбныя кавалкі бурштыну спрабавалі пры высокай тэмпературы ў цэльнай кавалкі і вяртаюцца да ювельнага. Такі бурштын значна таннейшы, але адрознівае яго ад прыроднага можа толькі спецыяліст, ды і то пры наяўнасці адпаведнай апаратуры.

— Што абдые нашай эканоміцы буйное разнавіднасць? І ці зможам беларускі бурштын камурыраваць на ўнутраным і міжнародным рынку?

— Зможам. Усюды пошты на яго вялікі, таму праблема са збытам не будзе.

— Што абдые нашай эканоміцы буйное разнавіднасць? І ці зможам беларускі бурштын камурыраваць на ўнутраным і міжнародным рынку?

— Зможам. Усюды пошты на яго вялікі, таму праблема са збытам не будзе.

— Што абдые нашай эканоміцы буйное разнавіднасць? І ці зможам беларускі бурштын камурыраваць на ўнутраным і міжнародным рынку?

— Зможам. Усюды пошты на яго вялікі, таму праблема са збытам не будзе.

— Што абдые нашай эканоміцы буйное разнавіднасць? І ці зможам беларускі бурштын камурыраваць на ўнутраным і міжнародным рынку?

— Зможам. Усюды пошты на яго вялікі, таму праблема са збытам не будзе.

Гутарыла Вера ПАЛЯКОВА.

РАСЛІНЫ І ЗДAROУЕ

Медуница лекарвая

Народныя назвы: крупенькі, падарэжнік, снітка, смядэчка, шчымаліца, пасекавая трава, мядушка.

На Беларусі расце ў шырокалістых і змешаных лясах, на палянах, узлесках, сярод хмызнякоў. Шматгадовая травяністая расліна вышынёй 10–30 см. Ад каранішча адыходзіць прамое, галіністае сцябло, пакрытае цёмнымі, кароткімі валаскамі.

Лісце прыкаранёвае, з'яўляецца пасля адлітвання, доўгачарковае, сэрцавыпадобнае, утварае прыкаранёвую розетку. Сцеблавае лісце драбнейшае за прыкаранёвае, карговае, сцяблы. Усе лісце белавяністае, шурпатае, пакрытае вяснічым пушком.

Цвіце ў красавіку — маі. Кветкі — званочкі, размешчаны на канцах галінаў. Трубочка кветкі сцяблы, жоўта-белыя, прыкаранёвыя кветкі, утвараюць прыкаранёвую розетку. На працягу аднаго-двух тыдняў на кветках тоўстым сцяблом, акрамя малых кветак, з'яўляюцца сніжныя, фіялетавыя званочкі. Нектар ёсць толькі ў ружова-малінавых кветках. Апыленне насямкомі кветкі трапляе сваю арыскас.

Пасля адлітвання медуница цяжка знайсці, на яе застаюцца толькі пучок прыкаранёвага шурпатага лісця.

Плады складаюцца з 4 арэшкаў, круглява-яйцападобных, заостраных.

Лісце і сцяблы ўтрымліваюць дубільныя, сілікатныя рэчывы, карцін, смолы, вітаміны С, руцін, шмат солей, мікралаементаў, асабліва марганцу. У каранях знойдзены крухмал, ён вясной ператвараецца ў цукор і жывёны раслінны.

Парашком з сушанага лісця засыпаць раны, болякі.

Эсенцыя са свежай расліны ў кветцы выкарыстоўваецца ў гамеапатыі.

Суцэльнае лісце выкарыстоўваецца ў народнай медыцыне.

Нарытоўваюць лісце і кветкі медуницы лекарвай у час цвіцця. Сушаць у засені, у папярэдняй, якой добра прыветываецца. Захоўваюць у мяшкі, карбоках.

Тэрмін захоўвання 1 год.

Траву нарытоўваюць да распускання кветак, сушаць у засені, на гарнічак, адкрытых верандах, у папярэдняй, якой добра прыветываецца. Вусушына трава цёмна-зялёная колеру з нерасквітнутымі кветкамі. Захоўваюць у склянках, высланых у сярэдзіне паперы.

Тэрмін захоўвання 1 год.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЧО.

Князь цемры

Барыс АЛЕЙНИК

ДВА ГАДЫ У КРАМЛІ

(Захачанне. Пачатак у № 204–208, 211–212).

Такога каварства ў сутэстнай практыцы трэба быць пашукі.

Але вы зноў жа прынялі позу наіўна неадведчанага, прадставіўшы неабмежавана права нашым прадставіцям у ААН выступіць, па сутнасці, за развясненне ваіны з Іракам. І зноў жывіны развалілі рукамі: маўляў, першыню чуло.

Але яшчэ больш даўна тое, што на партыйным пленуме, які сабраўся ў разгар «примірыня» Ірака, нават не меркавалася даць хоць бы пачыну таму, што адбывалася.

Уключаны ў рэдакцыйнае камітэ, я ўзяўшы вылучыць праект Палітычнай Заявы. На сваё здзіўленне, не знайшоў у ім нават упамінаў аб трагедыі ў Персідскім залі. На маю прашаную адлюстраванне нашаму палітыку ў сувязі з гэтай болей, члены камітэ не адрагавалі.

У сувязі з чым я пакінуў сваё калег у «загадніку», а сам пайшоў у залу пасаджэння і падаў запіску на прадмет выступлення.

Відэаочка, шпінель ўжо паспелі праінфармаваць прэзідэнта, ад чым я збіраўся гаварыць: некалькі маіх запісак засталіся без увагі. І толькі пасля таго, як у чарговы раз пачаўшы, што сам, без запрашэння, акунуўшы мікрафон, мне яго прадставілі. Я сказаў, у прыватнасці, наступнае: «...Імперацыя становіцца спраў у нашай краіне неадведчана развясненне пэза кантэстнага паліцы, які абавязаны ў свеце».

А яны, гэтыя паліцы, ужо скарываліся. Так, агрэсіўна Хусейна, які і любіў ішаў, — няма дараваў. Той, хто не развяснен, павінен панесці самую суровую кару, нават пасля таго, як ён вывазіў акупаваны Кувейт.

І сутэстнае супольніцтва ў асобе ААН неадведчана пачало ажыццяўляць гэтыя карныя акцыі, самай дэспічна з якіх стала блакада. Ніякіхнае прытрымліванне не ўжо адчуваўна дасягнула на Ірак, маральнае сутэстнае асуджэнне агрэсара і іншыя палітычныя дзеянні, аднавалася, усялякі навада на дэкалізацыю канфілікт. Будзем шчырамі, і мы ж, аж да фальшывых часінах, не верылі, што ваіны выйдуць. Не верылі, таму што, пагадзіўшы, для мірнага ўрэгулявання былі выкарыстаны далёка не ўсе рэчы.

У гэтай сувязі дастойна самай пільнай увагі і аналізу тае паставіліся вышэйшакласныя, з якой амерыканскі бок прымушаў славянскіх у ўсіх варыянтах прыняць адзіна магчымы, не маючы альтэрнатыў, ваеннае ўмяшанне. Усё гэта, натуральна, падобнае пад выкарыстаннем сігнала абароны агрэсываўшых кантэстнаў. І хто асмеліўся падвергнуць сумненню гэту высокую ідэю?

Але ж мы ведаем, што ЗША, пры ўсёй прыліжнасці да агрэсываўшых, ніколі не забывалі аб сваіх нацыянальных інтарэсах. Прычым не саромеючыся вызначыць пагрозу ім у любым пункце планеты і, як правіла, — за тысячы міль ад сваёй тэрыторыі.

Дазволяе, а ў нас што — няма сваіх жыццёвых нацыянальных інтарэсаў? А ў той жа час, як амерыканцы назіраюць за тэатрам ваіны дзеянні з дэспічна ў некалькі тысяч верст, СССР ператварыўся, па сутнасці, у прэфрантальную дзяржаву, якойлі ваіны разгарнулася ўстае за 200 кіламетраў ад яго граніцы, ці дазволена забываць і на той фактар, што значная частка насельніцтва нашай краіны мусульманскага веравання? Але нават калі б гэты фактар адсутнічаў, то ці не пакашчусь гаварыць аб кантэстнаў агрэсываўшых, калі дзея іх кідацца на смяротную Галгофу жыццё сёння тысячы і ў чым ён вінаваты іракаў, ізраільскіх, ды і саюзніках? Мясце здзіўляе, мякка кажучы, смеласць іншых дзяржаўных дзеяч, якіх, зручна абабрачаючы адным ботам на Грэнаду, а другім — на Панаму, у прэфарскай павучальнасці гавораць нам аб тых жа агрэсываўшых кантэстнаў, аб парушэннях правоў чалавека і іншае.

Або тут дзейнічае прынцып: «Што дазволена Юлтару, тое не дазволена быць?» Але ж такая прычына нашай выбіральнасці свечыцца, — гэта, што мы апрача палітыкі і з абой, — юлітарскі ролі аднаго боку, любіць дзеянні якой не падлягаюць аналізу пакарліва ідуць на смерць выкоў, у стакаі якіх хтосьці ўпарта спрабуюць загнаны і нашу краіну!

Словам, што гэта была змова з цёмнымі сіламі — зварот ужо не выклікае сумнення.

Аднава, што яшчэ трэба ўдакладніць: калі і ў якім значэнні рэгіён гэтай тайнай змовы была канчаткова паравяна? Гэта вылічыць не так ужо і проста, паколькі, як правіла, пасля пратэктнага відэаго рада В. амаў у ўсіх лідрах у далейшым дамаўляліся «за змешчанымі дзяржавамі». Канешне, гэта форма ў міжнароднай практыцы не выключалася, але інакш — прабачце за таўталогію — як выключэнне. У Ваінай жа дзейнасці яна стала прывіям.

І вось ілнер паспрабуй даведвацца, аб чым вы дамаўляліся за сіннай непаспяховых суаічыннікаў ад іна... суаічыннікаў? Прабачце, Міхаіл Сяргеевіч, але суталь сааічыннікаў дзяржаў прастору для ўсялякіх, нават фантастычных, ададака.

Наша грамадства нік не магла дабраць розуму, чаго гэта, напрыклад, Вас пацугіла суаічынніка з Бушам... на Мальту? На Мальту, якая мае злавесную славу вострава, дзе гнездаваліся розныя рыцарскія ордэны, дзе і ілнер знаходзіцца тайная штаб-кватэра цёмных сіл?

А можа, менавіта таму і цягнула Вас туды, Міхаіл Сяргеевіч? Ды ішчэ гэтай містэрыі з караблямі? Што, на сушы не было гаранты ад падслухавання, а пабаскат хваляў і шум вады, як явдама, — самы надзейны ахоўны экран ад лінійні вушэй? Падобна, Міхаіл Сяргеевіч.

Нек жно пасля Фароса Вы кінулі фразу, якая насцарожвала: маўляў, аб тым, што даведлася ў жніўні 91-га, усе прадаў нішто, апрача Вас, не выгае і не даведзена. Выхадзіць, усё, што Вы і Ваіш блізка расказвалі нам «аб пугты», — гэта не сапраўдныя прадаў? Значыць, Вам ёсць што каваць?

Але тут ужо мае чарга абавязваць Ваіш сааічыннікаў наіўнасцю. Ды даведзена, Міхаіл Сяргеевіч, даведзена — нават аб тым, чаго і Вы... не ведаеце! Калі ўжо не даведліся.

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і без Лук'янава нічога не каштавала замкнуць лагчыны круг: рыхтуецца (або ўжо ідзе) поўнаматрыжна дзяржаўны пераварот. Толькі ці з таго боку?

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і без Лук'янава нічога не каштавала замкнуць лагчыны круг: рыхтуецца (або ўжо ідзе) поўнаматрыжна дзяржаўны пераварот. Толькі ці з таго боку?

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і без Лук'янава нічога не каштавала замкнуць лагчыны круг: рыхтуецца (або ўжо ідзе) поўнаматрыжна дзяржаўны пераварот. Толькі ці з таго боку?

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і без Лук'янава нічога не каштавала замкнуць лагчыны круг: рыхтуецца (або ўжо ідзе) поўнаматрыжна дзяржаўны пераварот. Толькі ці з таго боку?

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і без Лук'янава нічога не каштавала замкнуць лагчыны круг: рыхтуецца (або ўжо ідзе) поўнаматрыжна дзяржаўны пераварот. Толькі ці з таго боку?

Словам, перад апошнім Пленумам ЦК КПСС, назначаным на ліпені 1991 года, у асноўным завяршалася лабаруе «прагіналь сістэмы».

Сёння ўдзень, па чым чым і чым, распушчаныя воблачкі надвор'я, часам дождж. Тэмпература паветра ў Гродна — 5–7, Віцебску — 6–8, Мінску — 7–9, Брэсце — 8–10, Магілёве — 9–11, Гомелі — 10–12 градусаў цяпла. У наступныя дзве суткі: 23 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла, 24 кастрычніка — 10–12 градусаў цяпла.

У кабінет зашоў Ляпсёў, Іван Дамітрыевіч, у адрабненне ад Рафіка Нішанава, быў настрыены рашуча.

— Трэба штосці рабіць, а ты жно так прыдушыць, калі ўжо не прыдушыць — адкажы Іван Дамітрыевіч як бы ў эфір.

Мы непрыкметна пераглянуліся з Нішанавым.

Не ведаю, што падумаў у гэце імгненне Рафік Нішанавіч, але ў мяне прымальна кашчунская думка: Іван Дамітрыевіч, прынамі, ададавацца аб нечым такім, аб чым нам і не сінілася. Пакуль...

А пакуль я беспаспяхова спрабаваў дазвазіць у ЦК: на 20-е ж жніўня меркавалася склікаць Пленум. Глуха. Нарэшце, хтосьці ўзяў трыбуку і ададаваў, што Пленум... адменены. Мне стала зусім ясна: партыю наўмысна падставілі пад маральны расстрэл.

Разы тры я спрабаваў паравана да Анатоля Іванавіча Лук'янава. І кожны раз памочнік, збантэжана развядзены рукамі, прабачлівым тонам падаваў: у яго людзі.

Уласна, мне ўжо і